

דף קס"ט

רב ספרא א' אין כותבים ב' שטרות אמר רב ספרא, מה ששנינו שמי שבא ואמר שאבד על שדה א' שמא יעשה קנוניא

לו שטר מקח וממכר ועדים אמרו אנו כתבנו וחתמנו כותבים לו את השטר חוץ מן האחריות שבו, שאין כותבין לו אחריות כמו שאין כותבים שני שטרות על שדה אחת. אם הקונה אומר אבד שטרי על שדה זו אין כותבים לו שטר אחר מפני שאם יכתבו לו שטר אחר ובעל חוב של המוכר יטרוף ממנו את השדה. הקונה ילך עם השטר שכתבו לו ויטרוף מלקוחות שקנו אחרי שהוא קנה. ויעשה קנוניא עם הבעל חוב שטרפה ממנו ויאמר לו הנח לי שאעמוד בשדה ארבע או חמש שנים עד שהדבר יתיישן. ואחר כך תחזור ותערער עלי ותטרוף ממני את השדה פעם אחרת. ובעל החוב יעשה כן ויטרוף ממנו, והקונה ילך ויוציא את השטר הראשון ויטרוף מהלקוחות אחרים שקנו מהמוכר שדה.

ר"נ א' שכותבים ב' שטרות אמר רב ספרא קרענו את השטר באדרכתא את ה'טירפא בשומא את האדרכתא

השדה במה בעל החוב יחזור ויטרוף את השדה. ואין לומר שלא קרעו אותו שהרי רב נחמן אמר²⁶⁴ שכל שטר 'טירפא' שלא כתוב בו קרענו את השטר של המלוה אינו 'טירפא', מפני שלא כותבים טירפא עד שיקרעו את שטר ההלוואה. וכל 'אדרכתא' שלא כתוב בה קרענו את שטר 'טירפא' אינה 'אדרכתא' מפני שקורעים את שטר ה'טירפא כדי שלא יחזור ויטרוף בב"ד אחר. וכל שטר 'שומא' שלא כתוב בו קרענו את שטר 'אדרכתא' אינה 'שומא', מפני שבית דין קורעים את האדרכתא כדי שלא יחזור ויטרוף בה פעם שניה שלא כדין?

אלא משום מי שבא מכח אבותיו מבארת הגמרא, שרב ספרא אמר שאין כותבין שני

שטרות על שדה אחת לא מפני שחוששים שבעל חוב יבא ויטרוף מכח הלוואה. אלא שאם אדם יבא ויערער שהמוכר גזל את השדה מאבותיו ויביא עדים שזו שדה אבותיו והמוכר שמכרה גזלה מאבותיו ויוציאוה מידו ויעמידוהו ביד המערער. ויכתבו ללוקח שנטרפה מידו ויש לו רשות לטרוף מלקוחות שקנו קרקע מוכר שמכר לו שדה גזולה. וילך ועשה קנוניא הלוקח עם הנגזל שלקח השדה מידו ויאמר לו כן ואחר ד' וה' שנים יבא הנגזל ויביא עדים שהמוכר גזלה ויטרוף אותה מידו. והלוקח יחזור ויטרוף בשטר הראשון פעם אחרת.

264 הסדר הוא כך המלוה בא לב"ד וצווק על הלוה שיפרע לו חובו ומזמינים את הלוה לדין. ואם לא בא לא אתי משמתים אותו וכותבים שטר טירפא למלוה שילך ויפשפש אחר קרקעותיו. ובכ"מ שימצא מנכסיו או מלקוחות שקנו ממנו יראה שטרו לב"ד של אותה העיר וימסרו למלוה קרקעותיו ויכתבו לו שטר אדרכתא לגבות חובו. ויקרעו את שטר ה'טירפא יקרעו פן יחזור ויטרוף בב"ד אחר, וישומו הנכסים כדין שומת בית דין וכפי השומא יקחם בחובו ויכתבו לו ב"ד שטר שומת הנכסים לדעת בכמה קבלם. וכשבי"ד יתנו לו את שטר השומא יקרעו את האדרכתא. רשב"ם.

ואמר רב אחא מדפתי לרבינא למה אמרו שהטעם של רב ספרא שאין כותבים שני שטרות על שדה אחת, הוא מפני שיעשה קנוניא ויאמר לבעל חוב שימתין לו ויעמיד בידו את הקרקע ד' וה' שנים. בלא טענה זו, כיון שיש בידו שני שטרות, הוא יכול לטרוף ולחזור ולטרוף ביום אחד. ואמר לו שאם כן יהיו עליו מריבות ומחלוקות של בעלי דינים בבת אחת וישימו לב על גניבתו.

זאת אומרת כותבים שובר שואלת הגמרא על מה ששנינו בברייתא חוץ מאחריות שבו, הלא אנו יכולים אנו לעשות תקנה שיכתוב לזה שאמר אבד שטרי שטר טוב ובאחריות, שהרי יתכן שהדין עמו מפני ששטרו אבד. ונכתוב למוכר שובר שיוכיח שהשטר הראשון שביד הלוקח נפסד ולא יבא לגבות בו. ואין לחשוש שיחזור ויטרוף בו שהרי כשהלוקח יוציא את השטר הראשון שאבד כדבריו, המוכר יוציא את השובר שכתוב בו כל השטרות שיצאו על קרקע זאת בטלים²⁶⁵, חוץ מהשטר הזה שכתבתי לו בזמן פלוני תחת הראשון שאמר לי שאבד ממנו²⁶⁶? והחכמים אמרו לפני רב פפא, ויש אומרים לפני רב אשי שמכאן נלמד כמי שאומר שאין כותבים שובר, מפני שצריך לשמרו מן העכברים²⁶⁷.

ורב אשי א' כותבים שובר וכאן אין אמר להם רב אשי, שאפשר לומר שבמלוה שאבד כותבים מפני שהשובר אינו בידו שטרו כותבים ללוה שובר, ויפרע למלוה את חובו, ובמי שפרע מקצת חובו כותבים לו שובר ויפרע למלוה את חובו. ובשטרי מקח וממכר אין כותבים למוכר שובר כדי לכתוב שטר ללוקח, משום שבעל חוב של המוכר, שהלוקח הראשון שנאבד שטרו, ילך ויטרוף את הקרקע מהלוקח השני. שהרי השובר אינו ביד הלוקח אלא ביד המוכר²⁶⁸. אבל בשטרי מלוה שאין חשש כזה כותבים שובר²⁶⁹.

265 תוס' שואלים הרי מדובר שאין המוכר לפנינו. וי"ל שבודאי אפי' לשאול כך אם היו מקשים על רשב"ג אבל כאן הקשו מה שא' חוץ מאחריות שבו כלומר שבושם ענין אין כותבים אחריות אפי' הוא לפנינו. ונראה שבודאי היה אפי' לתרץ שה"ה שכותבים אם הוא לפנינו. והחיידוש הוא שאפי' אינו לפנינו כותבים לו אלא שתירצו תי' טוב יותר. תוס'.

266 ויכתבו לו מזמן שני אבל השטר שא' לעיל בברייתא היינו שכותבים בשטר מקח וממכר וכותבים בשטר זמן ראשון כמו שפ"ל לעיל. תוס'.

267 היא מחלוקת תנאים במשנה לקמן בשטרי הלואות למ"ד אחד אין כותבים שלא יהא צריך לשמור שוברו מן העכברים ומלוה שאבד שטרו הפסיד את חובו. וה"ה שבשטרי מקח אם אבד הלוקח שטרו לא נכתוב לו שטר על סמך השובר שביד המוכר שהרי לא יכתבו שובר מפני שהמוכר צריך לשמור את שוברו מן העכברים. רשב"ם.

268 ועד שהוא ילך אל המוכר ויראה לו את הלוקח הראשון יקח את הקרקע ויאכל את הפירות כמו שהג' אומרת וקשה גזל הנאכל. רשב"ם.

269 תוס' שואלים כיון שמשקיים שבשטרי הלואה אולי פייס את הבעל חוב במעות והלקוחות ילכו אצל המוכר. א"כ אפי' לדייק ממכאן שאין כותבים שובר. שאם כותבים שובר למה אין כותבים שני שטרי הלואה, ויכתבו שובר לשני. ואומר ר"י שבשטרי הלואה א"א לכתוב שובר שא"כ יפסיד את כל ההלוואות שיעשה מכאן ואילך שלא יהא זכור מן השובר, ויש נעילת דלת בפני לוי. אבל בשטרי מקח וממכר אם יפסיד ויפסיד ואין לנו להפסיד לזה משום חשש שמא האחר יפסיד לאח"ו. ותימה שסו"ס למ"ד כותבים שובר יכתבו בר מזמנא דא ולהלן, ושמא אנו גוזרים שלא יכתוב. תוס'.

מפני שיטרוף ויאכל פירות עד שימצאו את שואלת הגמרא סוף סוף הלקוחות ילכו אל השובר או משום לוקח שלא באחריות המוכר לצעוק על שדהו שהבעל חוב של

המוכר טרף והוא יראה לו את השובר ויחזיר לו את הקרקע? אומרת הגמרא שאחרי שבעל החוב יטרוף את השדה הוא יאכל את פירותיה ויהיה קשה להוציאם מידו, או שאין כותבים שובר מפני שיש פעמים שהוא לוקח שלא באחריות²⁷⁰.

בשט' הלואה יאמרו שפייסו במעות אבל במקח שואלת הגמרא, אם חוששים לכך ואין יא' הרי הוא חייב לו שדה ולא יפייס במעות כותבים שובר בשטר מקח, מדוע בשטרי

הלואה כותבים שובר. הרי אפשר לחשוש שהמלוה יטרוף מלקוחות שלקחו מהלוה, והשובר אינו בידם אלא ביד הלוה? עונה הגמרא, שבהלואות כיון שהמלוה תובע מהלוה מעות, הלקוחות לא יתנו למלוה לטרוף קרקע שלהם עד שילכו ללוה, לדעת אם הוא פרע למלוה מעות, ולא יבוא לטרוף את השדה ולאכול פירותיה. אבל במקח וממכר, כשהלוקח הראשון יבא לטרוף קרקע מהלקוחות שלקחו מן המוכר, יניחו לו לטרוף את השדה. שיאמרו הרי המוכר קרקע חייב לו שדה תחת שדהו שאבד. וכל מי שחייבים לו קרקע, אינו מתפייס במעות עד זמן מרובה, כשיראה שלא יוכל להעמיד לו שדה. ויניחו לו לטרוף עכשיו, ולאחר זמן ילכו למוכר, ובתוך כך הוא יאכל את הפירות, ולכן אין כותבים שובר²⁷¹.

ר"נ א' כותבים שטר זה לא לגבות אלא שתעמוד ביד הלוקח אמר רב נחמן, כוונת הברייתא שכותבים שטר להעיד שהשדה קנוי בידו, אבל שלא יגבה בו לא

ממשועבדים ולא מבני חורין, בלשון זו: שטר זה אינו לגבות בו אלא שהמוכר לא יוכל לטעון לא מכרתי לך מעולם. ואמר רפרם מדברי רב נחמן שאמר ששנינו בברייתא הזאת שצריכים לפרש בתוך השטר שכותבים לו שאין בו אחריות, אבל אם לא כתב לו כך גובה בו, נלמד שאומרים 'אחריות טעות סופר הוא! אם לא כתוב בשטר אחריות אלא השטר נכתב סתם היא טעות של הסופר, וכמו שכתב בו אחריות²⁷². רב אשי אמר 'אחריות לאו טעות סופר! הוא ומהו חוץ מאחריות שבו? שלא כתוב בשטר אחריות²⁷³.

מעשה באשה שנתנה לאיש מעות לקנות לה שדה, והוא הלך והתנה עם המוכר שימכור את השדה שלא באחריות. וכשבאה לפני רב נחמן אמר לו רב נחמן שהיא יכולה לומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעזותי', עשיתך שליח לתקן ולא לקלקל.

270 שאדם עשוי למכור קרקע ליום והלוקח לא יחוש לחזור אצל המוכר שהרי אין עליו אחריות ויפסיד את קרקעו שלא כדין. רשב"ם

271 ר"י הקשה אם המוכר יכול לדחותו במעות למה יניחו את הקרקע שלהם אפילו אם היו יודעים שלא פרע לו עדיין את השטר. אלא שיכולים לומר שיתן או קרקע או מעות, ואם אין לו או יחזור עליהם. והדבר קצת רופף אם יכול לדחותו במעות או לא ונראה שיכול לסלקו במעות. תוס'.

272 היא מח' בשנים או חזין ומסיקים שם שהוא טעות סופר בין בשטרי מקח בין בשטרי הלואה. רשב"ם.

273 ורב נחמן לא פירש נכון את הברייתא. רשב"ם.

לך קנה מהמוכר את השדה שלא באחריות, כמו שהתנית עמו, וכתוב השטר בשמך. ואחר כך מכור את השדה לאשה באחריות.

רב אסי א' שנעשה כאומר לו שדה הגמרא שואלת, מהו טעמו של רשב"ג שאומר זו נתונה לך כ"ז שהשטר בידך שהנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר מתנתו

חזרה? אמר רב אסי, רבן שמעון בן גמליאל סובר שנעשה כאומר לו, שדה זו נתונה לך כל זמן שהשטר בידך. הקשה רבה, שגם כשנגנב או שאבד נאמר שאבד שדהו ובטלה מתנתו? אלא אמר רבה, חכמים ורשב"ג נחלקו אם 'אותיות נקנות במסירה'. רבן שמעון בן גמליאל סבר אותיות בין של שטרי מקח בין של מתנה נקנות למקבל המתנה וללוקח במסירת השטר²⁷⁴. וחכמים סוברים שאין אותיות נקנות במסירה.

הבא ידון בשטר ובחזקה נידון בשטר הגמרא מביאה את מה ששנינו, רבי אומר, הבא דברי רבי רשב"ג אומר נידון בחזקה לידון בשטר ובחזקה וטוען כנגד המערער שדה זו

היא שלי היא שהרי המוכר שקנה אותה מהבעלים הקודמים מסר לי שטר מכירה הכתוב בשמו, נידון בשטר. רבן שמעון בן גמליאל אומר בחזקה. וכשרב דימי בא מארץ ישראל אמר, שנחלקו באותיות נקנות במסירה. רבי סובר אותיות נקנות במסירה²⁷⁵. ולכן נידון בשטר והשדה קנוי לו על ידי השטר שהלוקח מסר לו מפני שאותיות נקנות במסירה ולא צריכים את עדי החזקה. ורבן שמעון בן גמליאל אומר נידון בחזקה ולא בשטר, מפני שהוא סובר שאין אותיות נקנות במסירה ולכן צריך עדי חזקה. וכיון שהמוכר אמר לו לך חזק וקני, ויש לו עדים שהחזיק בה קנה שקרקע נקנית בכסף, בשטר ובחזקה²⁷⁶.

274 א' שדברים אינם נקנים כיון שכתובים בשטר נקנים עם ק' הקלף, וכיון שהחזיר לו את השטר חזרה מתנתו. והיא מח' בהמוכר את הספינה ואפ' שר"ח פי' שאין הלכה כרשב"ג שיחיד ורבים הלכה כרבים. הלכה כרשב"ג שאותיות נקנות במסירה ואע"פ שלא כתב לו בשטר אחר קני לך הוא וכל שעבודיה, שבפ' המוכר את הספינה קי"ל כרבי שסו' שאותיות נקנות במסירה. רשב"ם.

275 כמה שרבי אמר בפ' המוכר את הספינה שהמוכר שטר חוב לחבירו כיון שמסר לו את השטר בידו קנה את החוב והלוה נשתעבד לקונה כמו שהיה משועבד למלוה. כל זמן שלא חזר ומחלו כמו שא' שמואל. רשב"ם.

276 ורשב"ג א' נדון בחזקה ולא בשטר. רשב"ם.